

Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Seaduse eesmärk ja sissejuhatus

Käesoleva eelnõu eesmärk on isikute põhiõiguste parem tagamine seeläbi, et jälitustoimingute mitte avalikustamise lubasid hakkab prokuröri asemel väljastama eeluurimiskohtunik. Kehtiva korra järgi väljastab nimetatud load prokurör, kes on samal ajal ka süüdistuse esindaja kriminaalmenetluses. Selline lahendus võib tekitada kahtlusi prokuröri erapooletuses, kuna tema roll on olemuslikult seotud süüdistuse esitamise ja kaitsmisega. Eelnõu kohaselt antakse edaspidi nimetatud lube välja eeluurimiskohtuniku poolt. Kohtunik on eelduslikult erapooletu menetlusosaline, kellel puudub huvide konflikt seoses jälitustegevuse tulemuste kasutamisega süüdistuse toetuseks. Muudatus tugevdab jälitustegevuse lubade väljastamise protseduuri usaldusväärsust ja vastavust õigusemõistmise põhimõtetele. Samuti aitab see suurendada avalikkuse usaldust kriminaalmenetluse aususe ja läbipaistvuse vastu.

2. Eelnõu sisu

Käesoleva eelnõu paragrahviga 1 kehtestatakse Kriminaalmenetluse seadustiku seaduse paragrahvi 126¹³ uues redaktsioonis, mis on järgmine:

„§ 126¹³. Jälitustoimingust teavitamine

(1) Jälitustoimingu tegemise loa tähtaja lõppemise korral ning mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaja lõppemise korral teavitab jälitusasutus viivitamata isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud. Isikut teavitatakse tema suhtes tehtud jälitustoimingu tegemise ajast ja liigist.

(2) Jälitusasutus võib eeluurimiskohtuniku loal jätta jälitustoimingust teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt kriminaalmenetlust;
- 2) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 3) seada ohtu jälitusasutuse meetodite, taktika, jälitustoimingu tegemisel kasutatava vahendi või politseiagendi, variisiku või salajasele koostööle kaasatud isiku koostöö salajasuse.

(3) Isiku võib eeluurimiskohtuniku loal jätta jälitustoimingust teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud aluse äralangemiseni. Prokuratuur kontrollib teavitamata jätmise aluse olemasolu kriminaalasjas kohtueelse menetluse lõppemisel, kuid mitte hiljem kui üks aasta pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

(4) Kui ühe aasta möödumisel jälitustoimingu loa tähtaja lõppemisest ei ole jälitustoimingust teavitamata jätmise alus ära langenud, taotleb prokuratuur hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist eeluurimiskohtunikult uue loa teavitamata jätmise tähtaja pikendamiseks. Eeluurimiskohtunik annab määrusega uue loa isiku teavitamata jätmiseks või keeldub loa andmisest. Isiku teavitamata jätmisel märgitakse määrukses, kas teavitamata jätmine on tähtajatu või tähtajaline. Tähtajalise teavitamata jätmise korral märgitakse tähtaeg, mille jooksul jäetakse isik teavitamata.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud eeluurimiskohtuniku antud teavitamata jätmise uue loa tähtaja lõppemisel ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud alus ära langenud, taotleb prokuratuur hiljemalt 15 päeva enne tähtaja lõppemist

eeluurimiskohtunikult uue loa teavitamata jätmise tähtaja pikendamiseks. Eeluurimiskohtunik annab määrusega uue loa vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatule.

(6) Teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust viivitamata.

(7) Isiku teavitamisel tema suhtes tehtud jälitustoimingust tuleb isikule selgitada ka edasikaebamise korda.”

Sisulised muudatused on järgmised:

- 1) käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud lubasid jätta isik teda puudutanud jälitustoimingust teavitamata hakkab prokuröri asemel väljastama eeluurimiskohtunik.
- 2) käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud juhtudel peab eeluurimiskohtunik asjaolusid uuesti kontrollima ja otsustama uue loa väljastamise või sellest keelduma.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Seaduse mõjud

Käesoleva seaduse mõjuks on isikute põhiõiguste parem tagamine seeläbi, et lubasid isikut puudutavat jälitustoimingut mitte avalikustada hakkab prokuröri asemel andma eeluurimiskohtunik.

5. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud ja tulud

Käesoleva seaduse rakendamisega ei kaasne täiendavaid riigieelarve kulusid ega ka tulusid.

6. Seaduse kooskõla Euroopa Liidu õigusega

Käesolev eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

7. Rakendusaktid

Käesoleva seaduse rakendamiseks ei ole vaja kehtestada täiendavaid õigusakte.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Algatab Isamaa fraktsioon

24.09.2025

Helir-Valdor Seeder
Isamaa fraktsiooni esimees